

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

دوره ترمین

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

دوره ترمین

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

دوره ترمین

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

داوری و تجاوز داوران از حدود اختیارات

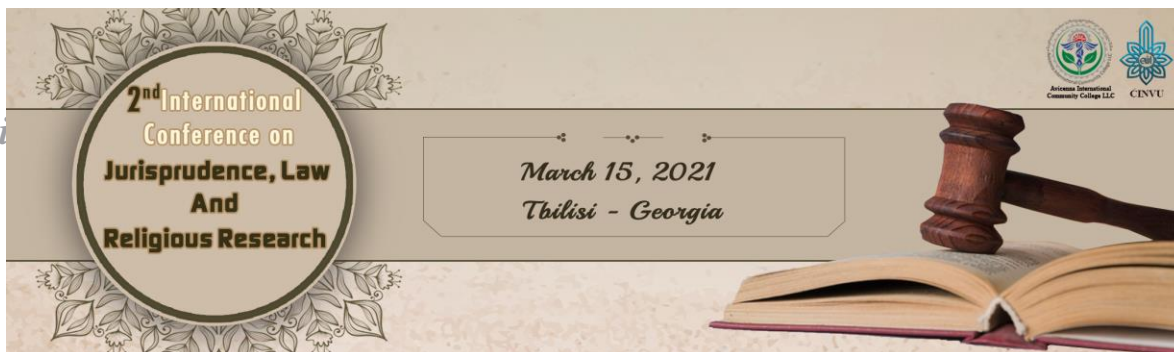
رضا نجفلو

دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه خوارزمی تهران، استادیار دانشگاه رسام البرز، کرج، ایران

چکیده

یکی از مسائل قابل بحث در مسئله داوری بحث مصونیت داوری و در مقابل تخلفات داوری می باشد اینکه طبق چه شرایطی داور مصون و با لحاظ چه شرایطی به تخلفات داوری رسیدگی می شود. داوری به فرایندی اطلاق می شود که طرفین اختلاف به فرد یا افراد ثالثی اختیار و صلاحیت می بخشند که به اختلاف یا اختلافات مورد نظر رسیدگی کرده و همانند قاضی آنها را فیصله داده، و رای لازم الاجرا صادر نمایند. (دکتر عبدالحسین شیروی: ۱۳۹۶). بخش عمده ای از وقت مفید طرفین دعوی، برای رسیدگی به یک پرونده ساده ی حقوقی صرفاً بر اساس تشریفات دادرسی به هدر و از بین می رود. منشا اصلی و اولیه وضع مبحث داوری در قانون آیین دادرسی مدنی و تخصیص حدود ۴۰ ماده به مبحث داوری، فراتر از یک حل و فصل دعاوی است، چرا که مواردی در این ۴۰ ماده آمده است همگی مبین منظور قانون گذار برای ارائه ی یک سیستم جانشین و تحول آن در عرض سیستم رسمی دادرسی است. مصونیت داور برای اجرای صحیح وظایف داوری ضرورت دارد. در حقوق داخلی ایران داور از هیچ مصونیتی برخوردار نیست و در صورت ایراد خسارت مطابق قواعد عام، مسئول است. با وجود عدم پیش بینی مصونیت برای داور، اما داوران می توانند از طریق درج شرط عدم مسئولیت در قرارداد داوری، خود را از مسئولیت مبرا کنند. مسئله تجاوز از حدود اختیارات اصولاً زمانی مطرح می شود که موضوع فرآیند رسیدگی توسط یکی از طرفین ابراز شده ولی دیوان داوری به آن توجهی نکرده است و یا طرف معترض به آن آگاهی نداشته است. (دکتر عبدالحسین شیروی: ۱۳۹۶).

واژگان کلیدی: داوری، داوری بین الملل، مصونیت، حقوق داخلی ایران، تخلفات داوری

۱. مقدمه:

داوری اقدام به رسیدگی خارج از محکمه است که طرفین اختلاف می توانند با معرفی فرد یا افرادی به عنوان داور که مورد قبول طرفین است موضوع متنازع فیه را به او ارجاع نمایند از این رو انتخاب داور با توافق طرفین حاصل میگردد و افرادی انتخاب می شوند که مورد اطمینان، اعتماد و احترام طرفین بوده و بهتر آن است که متخصص در امور مورد اختلاف مستحده باشند. در خصوص مصونیت داور در حقوق ایران، قانون داورى تجارى بين الملل مصوب ۱۳۷۶ که از قانون نمونه ی آنسیترال اقتباس شده است، نسبت به این موضوع ساکت است و هیچ اشاره به بحث مصونیت داور یا داوران نکرده است. اما در حقوق داخلی ایران ماده ی ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی دادگاه های عمومی و انقلاب، در امور مدنی مسئولیت مدنی و در نتیجه اصل عدم مصونیت داور، را پیش بینی نموده اند. اهمیت بررسی این موضوع از این جهت است که مصونیت داور، جهت اعمال کارکرد مناسب داورى ضرورت دارد.

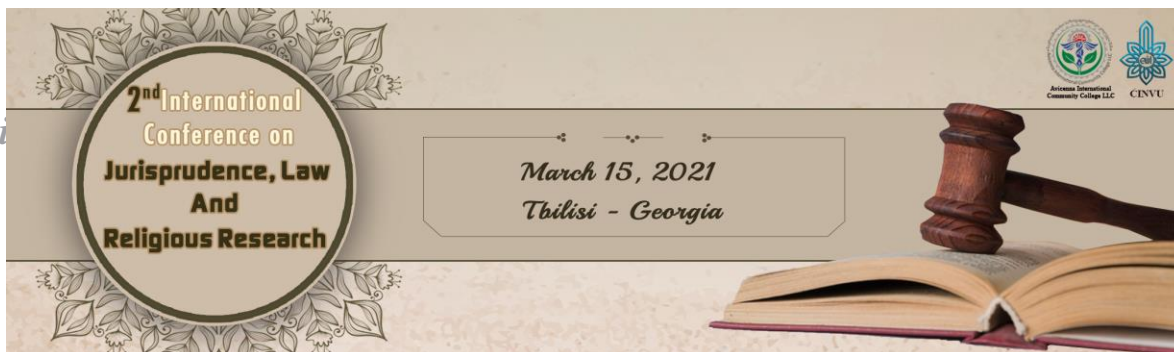
۲. تعریف و مفهوم داورى:

"داورى" در لغت به معنای قضاوت، حکمیت، محاکمه، حکومت، و حکم است. گفته شده که داور در اصل دادور بوده، به معنای صاحب داد که برای آسانی تکلم آن دال دوم آن حذف شده است. (لغت نامه دهخدا). داور کسی است که درباره موضوعی که به او ارجاع شده قضاوت می کند و در مورد اینکه حق با چه کسی است، اظهار نظر می نماید. از نظر حقوقی و قواعد دادرسی مدنی به معنی فصل خصومت توسط غیر قاضی و بدون رعایت تشریفات رسمی، رسیدگی و مراعات آیین های دادرسی رسمی را، داورى مینامند، کسی که جهت داورى انتخاب شده باشد را نیز داور میگویند. (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۲: ۲۸۳).

همچنین وجود بند الف ماده ی ۱ قانون داورى تجارى بين الملل ۱۳۷۶ به تعریف داورى میپردازد. بر اساس این بند: « داورى عبارت است از رفع اختلاف بين متداعیین در خارج از دادگاه به وسیله ی شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی مرضی الطرفین و یا انتصابی...» بنابراین داور نوعی قاضی منتخب طرفین دعوا است که بدون رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی و بر مبنای اصل سرعت در رسیدگی به دعاوی عمل می کند.

۳. داورى اختیاری و اجبارى

داورى انواع مختلفی از جمله:

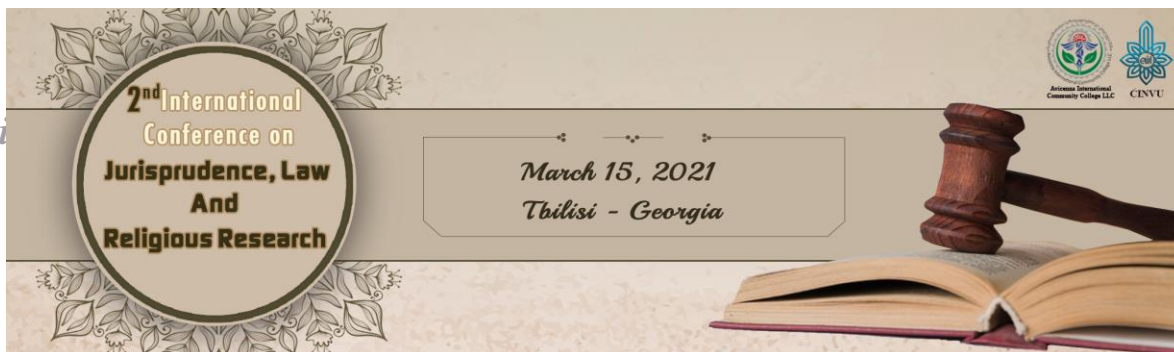

- داوری داخلی و بین المللی
- داوری موردی و سازمانی
- داوری تجاری و غیر تجاری (مدنی) و
- **داوری اجباری و اختیاری، می باشد.**

که ما در این بخش می خواهیم به داوری اجباری و اختیاری پردازیم؛ همانطور که گفته شد نتیجه داوری صلح و سازش است. صلح و با گذشت از حق متفاوت است در گذشت یکی از طرفین از تمام یا قسمتی از حق خود میگذرد ولیکن در صلح و سازش، روشی مورد توافق در جهت حل اختلاف فی مابین تعیین میگردد. داوری به دو گونه قابل طرح است؛ اختیاری و اجباری. در داوری اختیاری که موضوع مواد ۴۵۴ الی ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ است، داور با تراضی طرفین تعیین میگردد اما در داوری اجباری طرفین دعوا یا یکی از آنها بدون داشتن تمایلی به رجوع به داور، منطبق با قانون مجبور به رجوع به داور در رفع اختلاف فی ما بین هستند. از جمله موارد داوری اجباری میتوان به ماده واحده قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق مصوب ۱۳۷۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام در تعیین داور توسط زوجین اشاره نمود. همچنین است در ماده ۳۶ و ۳۷ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴ که در این مواد مقرر شده است که برخی از اختلافات ناشی از اجرای قانون، در هیأت داوری ای که ترتیب آن در ماده ی ۳۷ پیش بینی شده است حل و فصل می گردد. در واقع هم رجوع به داوری و هم ترکیب داوران حالت اجباری یافته است و طرفین نمی توانند ترکیب داوران رسیدگی کننده را تغییر داده یا از مراجعه به داوری، موضوع این مواد انصراف دهند.

۴. قانون آیین دادرسی مدنی ناظر به داوری در ایران

با تصویب قانون آیین دادرسی مدنی در سال ۱۳۷۹، باب هفتم این قانون (مواد ۴۵۴ تا ۵۰۱) به داوری اختصاص یافت و جایگزین مقررات قبلی شد. قلمرو این قانون محدود به داوری هایی است که طرفین اختلاف اتباع ایرانی هستند. اگر حداقل یکی از طرف های اختلاف غیر ایرانی باشد، در این صورت مقررات مندرج در قانون آیین دادرسی مدنی نسبت به داوری آنها اعمال نمی شود. هر چند قانون آیین دادرسی مدنی داوری های واقع شده در خارج از کشور بین اتباع ایرانی را استثناء نکرده است، چون قوانین داوری اصولاً جزء قوانین سرزمینی محسوب می شود، اعمال آن منوط به این است که مقرر داوری در ایران باشد. بنابراین برای اعمال مقررات داوری آیین دادرسی مدنی دو شرط ضروری است: طرفهای اختلاف ایرانی باشند و داوری در ایران انجام شود. (شیروی، ۱۳۹۱: ۳۴)

۵. شرایط داوری :

در ماده ۴۷۰ قانون آیین دادرسی در امور مدنی سال ۱۳۷۹ کلیه قضات و کارکنان اداری شاغل در محاکم قضایی را از مبادرت به امر داوری منع نموده است، حتی اگر این انتخاب از سوی طرفین دعوا باشد. بنابراین داور از مقامات قضایی نیست.

طبق ماده ۴۸۲ قانون آیین دادرسی مدنی "رای داور باید موجه و مدلل بوده و مخالف با قوانین موجه حق نباشد" تا ارزش و اعتبار حمایت قانونی داشته باشند و در صورت فقدان عنصر مهم رای داور دارای خصیصه اجرا نبوده و قابل ابطال در مراجع ذیصلاح قضایی است، ضمانت اجرای رای داور، مراجع احکام دادگستری بوده و از این طریق قابل اجراست.

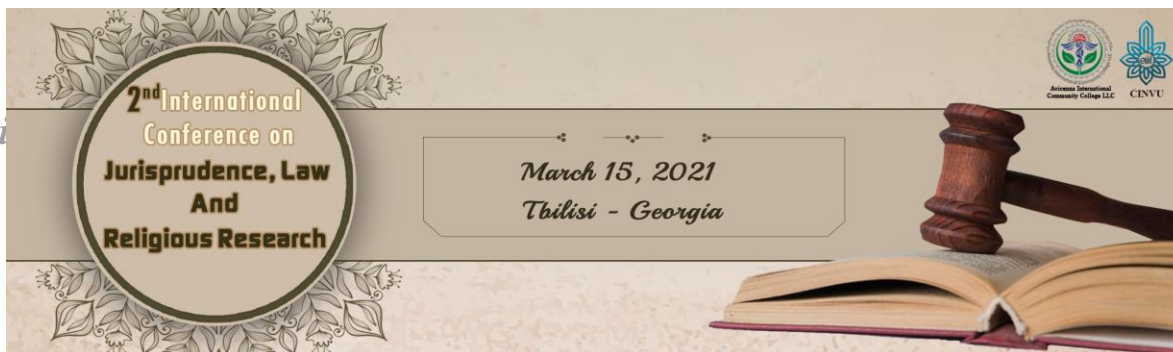
۶. داوران و دعاوی قابل ارجاع به داوران

با توجه به تاکیدات مختلفی که شرع و قانون موضوعه داخلی به امر صلح و سازش و حکمیت نموده اند اصولاً تمام دعاوی قابل ارجاع به داوری هستند. مگر در مواردی که قانونگذار به طور صریح مطلقاً آن دعاوی را قابلیت ارجاع به داوری نداده است.

که از جمله دعاوی راجع به ورشکستگی و دعاوی راجع به اصل نکاح و فسخ آن و طلاق و نسب که در ماده ۴۹۶ قانون آیین دادرسی مدنی در امور مدنی آمده است. آنچه که در ماده ۴۵۴ قانون آیین دادرسی مدنی آمده است طرفین می توانند شخص یا اشخاص حقیقی مورد اعتماد و بی طرفی را به عنوان داور انتخاب کنند. اما سوالی که پیش می آید این است که آیا این قانون به شخص حقوقی هم تسری پیدا میکند؟

ماده ۵۵۸ قانون تجارت مقرر میدارد: شخص حقوقی می تواند دارای کلیه حقوق و تکالیفی شود که قانون برای افراد قائل شده است مگر حقوق و وظایفی که بالطبع فقط انسان ممکن است دارای آن باشد مانند حقوق و وظایف ابوت ... و

همچنین ماده ۴۷ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب سال ۱۳۷۴ آورده است:

در مواردی که شورا به عنوان داور مورد توافق طرفین به دعاوی و اختلافات رسیدگی می کند رعایت مقررات مربوط به داوری مطابق آیین دادرسی در امور مدنی دادگاه های عمومی و انقلاب الزامیست. و روشن است که در این حالت طرفین شناختی به اعضاء شورای حل اختلاف ندارند اما با این وجود، شورا را به عنوان یک شخص حقوقی به عنوان داور انتخاب می کنند.

داوران تنها میتوانند به اختلافاتی رسیدگی کنند که به موجب موافقت نامه داوری برای حل و فصل آن اختیار پیدا کرده اند. تکیه داوری به سیستم قضایی از محدودیتهای داوری است. اجرای آرای داوری باید از طریق دادگاه های ملی مورد شناسایی قرار گیرد. (شیروی، ۱۳۹۱: ۵۵)

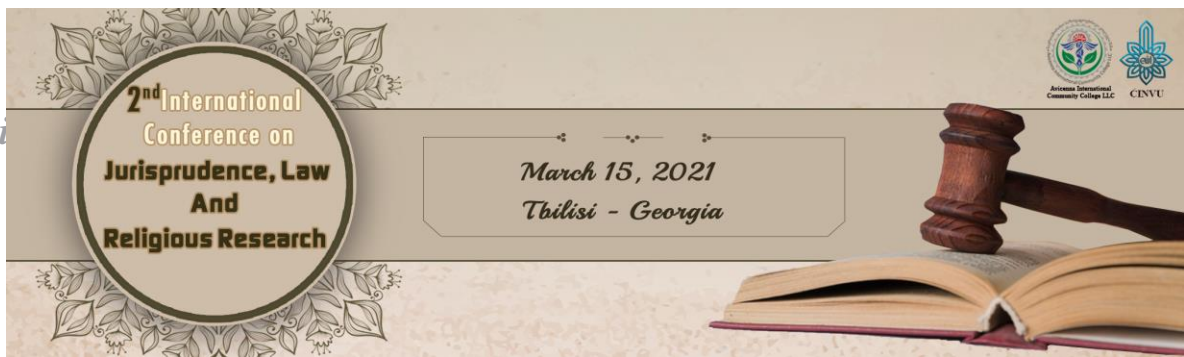
۷. مصونیت داور در حقوق داخلی ایران

ممکن است به جهت اهمیت وظیفه ی داوران در رسیدگی به دعاوی و فصل خصومت، این تردید به میان آید که آیا در برابر ادعای ضرر اصحاب دعوا، نباید داوران معاف از مسئولیت تلقی و دارای مصونیت باشند؟ چالشهای مطرح شده در خصوص مسئولیت داوران تا حدودی از دکترین مصونیت قضات و اغلب از این که آیا اعمال آنها با آنچه قضات انجام میدهند قابل مقایسه هست یا خیر سرچشمه میگردد (عاشوری، ۱۳۹۸: ۲۷)

جایگاه داوری در مواد ۴۵۴ تا ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی آمده است؛ مسئله ی مصونیت داور ارتباط نزدیکی با مصونیت قاضی دارد، داورن وظیفه مشابه قضات دارند و از این رو باید از مزایایی که برای قضات در نظر گرفته شده، نیز برخوردار گردند. در ایران، مطابق اصل ۱۷۱ قانون اساسی قاضی از هیچ گونه مصونیتی برخوردار نیست. مطابق این اصل در صورتی که قاضی مرتکب تقصیر گردد، شخصاً مسئول است؛ و در صورتی که قاضی بدون سوءنیت و سهواً مرتکب اشتباه شود، مسئولیتی نخواهد داشت و دولت باید خسارات این اشتباه را جبران نماید. مشابه این رویه در خصوص داور نیز پذیرفته شده است. «داوران چون هیچ نصی مبتنی بر مصونیت آنها وجود ندارد، بر اساس قاعده ی عام مقرر در ماده ی ۱ قانون مسئولیت مدنی، چنانچه موجب ضرر شوند، مسئول جبران خسارات ناشی از عمل خود میباشند.» (شمس، ۱۳۹۱، ج ۳: ۵۴۹)

ماده ی ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی نیز به صراحت عدم مصونیت داور را مقرر کرده است: هرگاه در اثر تدلیس، تقلب یا تقصیر در انجام وظیفه ی داوران ضرر مالی متوجه یک طرف یا طرفین دعوا گردد، داوران برابر موازین قانونی مسئول جبران خسارت وارده خواهند بود.

بنابراین داور در صورتی که موجب ایراد خسارت به یکی از طرفین داوری گردد، مطابق مقررات عام مسئولیت مدنی

ضامن است و هیچگونه مصونیتی ندارد.

با این حال راهکار عملی برای برخورداری از مصونیت از سوی داوران در حقوق ایران این است که در قرارداد داوری، داوران از خود سلب مسئولیت نمایند. در رابطه با اعتبار شرط عدم مسئولیت در قرارداد داوری میتوان استدلال نمود: «شرط عدم مسئولیت در مصادیقی که مسئولیت ناشی از آسیبهای بدنی باشد و یا به حقوق مربوط به شخصیت و شرافت اشخاص لطمه وارد کند، نامشروع و مغایر با نظم عمومی و اخلاق شمرده میشود برخلاف امور مالی که قابل جبران است، تن و روان انسان شریف تر از آن می باشد که در بازار داد و ستد وارد شود. (کاتوزیان، ۱۳۸۰: ۳۲۶).

۷.۱. مصونیت داور در حقوق انگلستان

در حقوق انگلستان سالها این فرض که داوران مانند قضات از مصونیت برخوردار و از مسئولیت مبرا بودند، مورد قبول بوده است. به نظر قاضی لرد دیننگ در پرونده ی «کمپل علیه ادواردز»، اگر داور مرتکب سهل انگاری یا اشتباه آشکار شده باشد، طرف دعوا نمیتواند او را تعقیب کند. تنها راه برای طرف دعوا اقدام به فسخ حکم میباشد ولی شخص داور را به جهت مصونیتش نمیتوان مورد تعقیب قرار داد (آتورتی، ۱۳۶۸: ۲۲۱).

۷.۲. مصونیت داور در آمریکا

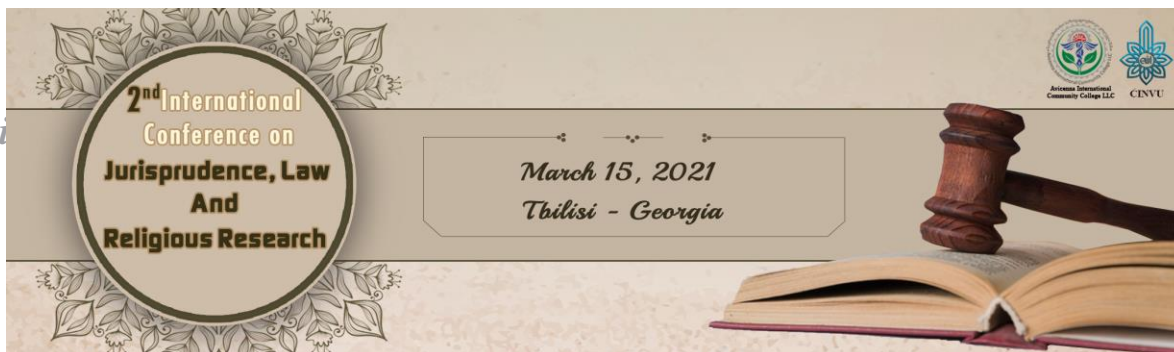
قوانین داوری تجاری و آیین میانجیگری انجمن داوری آمریکا بر این پیش فرض مبتنی است که طرفین داوری بر این امر توافق دارند که نه انجمن و نه داوران نباید در برابر طرفین داوری نسبت به هر نوع خسارت پولی و غیر پولی برای هر نوع فعل یا ترک فعلی مسئول باشند که در ارتباط با داوری و قواعد داوری این انجمن انجام می دهند.

آیین میانجیگری انجمن داوری آمریکا* و قوانین داوری تجاری مبنی بر این است که نه انجمن و نه داوران هیچ یک در برابر طرفین داوری هیچگونه مسئولیتی نسبت به هرگونه خسارت مالی و غیر مالی برای هر نوع فعل و یا ترک فعلی ندارند، و طرفین داوری بر این امر توافق کرده اند.

*(American Arbitration Association)

۸. تجاوز داوران از حدود اختیارات در ایران

تصمیم داوران در موضوعاتی که به آنها ارجاع نشده، مثل این است که در خصوص آن موضوعات موافقتنامه داوری وجود ندارد. موافقتنامه داوری به معنای اعم تنها ناظر به موافقتنامه کتبی منعقد شده قبل از بروز اختلاف نیست. طرفین ممکن است در مراحل داوری نیز به طور صریح یا ضمنی محدوده موافقتنامه داوری را گسترش داده باشند. مسئله تجاوز از

حدود اختیارات اصولاً زمانی مطرح می شود که موضوع در فرآیند رسیدگی توسط یکی از طرفین ابراز شده ولی دیوان داوری به آن توجهی نکرده است و یا طرف معترض به موضوع آگاهی نداشته است.

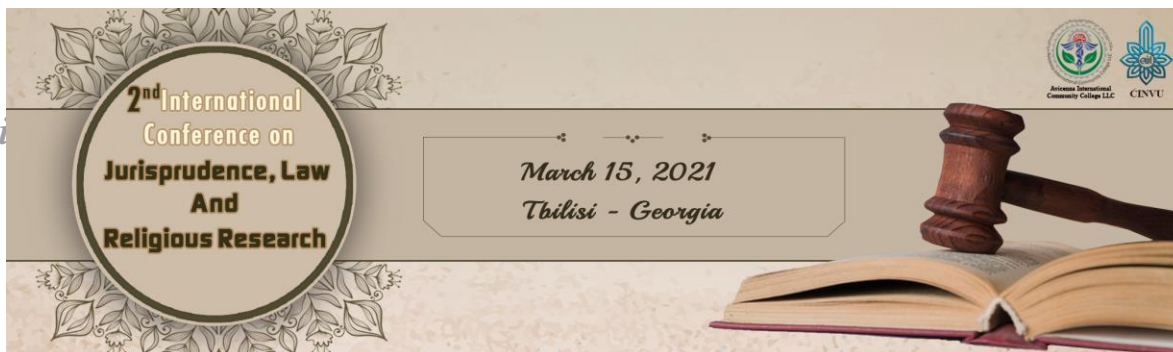
با اینکه نتیجه تجاوز از اختیارات ابطال رای داوری است، اگر رای صادره قابل تفکیک باشد، در اینصورت دادگاه باید آن بخش از رای را در محدوده اختیارات اعطائی صادر شده، تأیید و بخش دیگر را نقض نماید. اما اگر تجاوز از اختیارات به نحوی است که امکان تفکیک بین رای وجود ندارد، در این صورت کل رای نقض خواهد شد. (شیروی، ۲۹۸:۱۳۹۱)

۹. مشارکت داور جرح شده در رأی

یکی از شرایط تأمین صحت داوری جرح می باشد. داوان باید بی طرف و استقلال کامل داشته باشند. و همچنین صفات خاصی که مورد نظر طرفین هست را، دارا باشند.

ممکن است قبل از نصب داور یا پس از آن، در روند داوری، یا حتی پس از صدور رأی داوری، در خصوص وجود اوصاف عمومی و یا خاص در داور تردید موجه بوجود آید. بنابراین طرفین باید بتوانند که بر آن داور اعتراض نمایند و در صورت وارد بودن اعتراض، داور مورد جرح باید از جریان داوری کناره گیری کند یا برکنار شود و یا اگر چنین داوری رأی صادر کرده باشد، طرفین باید بتوانند به دلیل فقدان اوصاف فوق به رأی اعتراض نمایند (نصیری، آهنگر ۲:۱۳۹۱)، قانونگذار در آیین دادرسی مدنی موارد جرح داوران را تصریح نکرده و در ماده ی ۴۸۹ به ابطال رای با چنین وصفی اشاره نشده است؛ و تنها ماده ی ۴۶۹ از مصادیق بی طرفی داور می باشد.

اما در قانون داوری تجاری بین المللی در مواد ۱۲ و ۱۳، موارد جرح و تشریفات جرح بیان شده است. که در صورت عدم رعایت این مقررات، رأی صادره با توجه به قسمت (ز) بند یک ماده ی ۳۳ که بیان نموده «رأی داور مشتمل بر نظر موافق و موثر داوری باشد که جرح او توسط مرجع موضوع ماده (۶) پذیرفته شده است» قابل ابطال است. و همچنین در ماده ۱۳ همین قانون جرح داور باید ابتدا به خود هیات داوری تسلیم شود و چنانچه هیات داوری جرح را نپذیرد و داور مزبور نیز از داوری کناره نگیرد در این صورت اگر معترض به بیطرفی داور، تسلیم نظر هیات داوری نشود میتواند ظرف ۳۰ روز پس از دریافت اخطاریه ی حاوی تصمیم مربوط به رد جرح، از مرجع موضوع ماده ی ۶ درخواست میکند که نسبت به جرح، رسیدگی و اتخاذ تصمیم نماید. در این صورت ممکن است دادگاه جرح را نپذیرد اما داور عملاً کناره نرود و در رأی مشارکت داشته باشد در این صورت رأی داور در معرض نقض و ابطال قرار میگیرد. حال اگر طرفین از حق جرح خود صرف نظر کنند با توجه به این که این مورد از مواردی نیست که به نظم عمومی ارتباط داشته باشد، لذا دیگر حق اعتراض به رأی داور را به منظور ابطال رأی نخواهند داشت و رأی مزبور معتبر و لازم الاجرا است. از شرایط ابطال رأی با توجه به بند (ز) ماده ۳۳ قانون داوری تجاری بین المللی، این است که رأی داور جرح شده، موثر در رأی باشد بدین شکل که اگر هیات داوری متشکل از سه داور باشد که رأی با نظر اکثریت صادر شده باشد و نظر داور جرح شده هم جزء اکثریت باشد در این جا رأی داور جرح شده موثر است و رأی مورد نظر قابل ابطال خواهد بود. اما اگر

نظر داور جرح شده در اکثریت قرار نگیرد تصمیم وی موثر نخواهد بود و رأی صادره که به اکثریت صادر شده است قابل ابطال نخواهد بود.

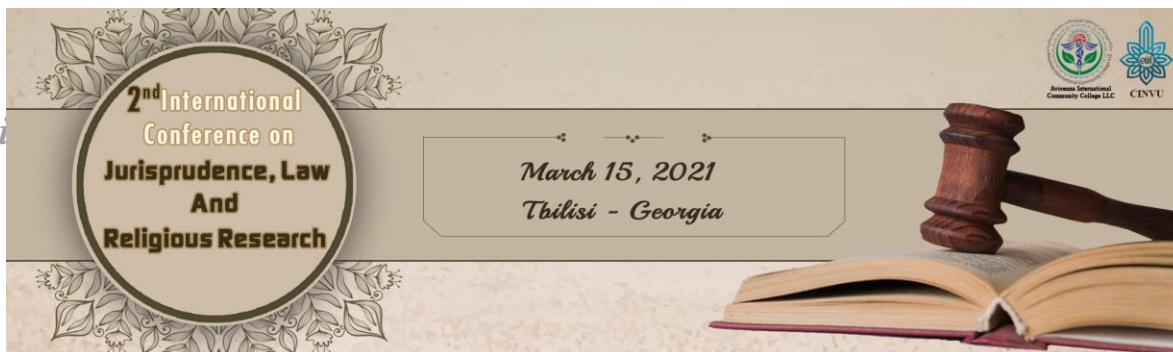
۱۰. عزل داوران

در ماده ۴۷۲ قانون آیین دادرسی مدنی آمده است که بعد از تعیین داور یا داوران، طرفین حق عزل آنان را ندارند مگر با تراضی. این ماده ناظر به داور اختصاصی نمی باشد و به داورانی اشاره دارد که با توافق طرفین انتخاب شده اند. گه همانطور که طرفین در مورد انتخاب داور مشترک اقدام می نمایند، در مورد تغییر و یا عزل وی هم همین گونه است. و در مورد داور اختصاصی عموم قاعده « من ملک » نیز دلالت بر این دارد که اختیار شخص، در تغییر داور اختصاصی خود، تا پیش از شروع داور، باقی باشد. با شروع داور، این اختیار از بین می رود زیرا تغییر داور، مداخله در وضعیت طرف مقابل و سبب اختلال در کار داوران می باشد. نکته ی دیگر این است که اگر اقدام شخص در تغییر داور، مصداق سوء استفاده از حق باشد، نمی توان این تغییر را پذیرفت حتی اگر این اقدام، پیش از آغاز داور باشد. (عبدالله خدابخشی؛ ۲۶۸:۱۳۹۸)

در قانون آیین دادرسی مدنی ماده ۴۸۶ آمده است هرگاه طرفین رای داور را به اتفاق به طور کلی و یا قسمتی از آن را رد کنند، آن رای در قسمت مردود بلااثر خواهد بود. و همچنین در ماده ۴۸۱ در موارد تراضی کتبی طرفین دعوا، با فوت یا حجر یکی از طرفین دعوا داور از بین می رود و داور به محض عزل، فاقد سمت می شود.

۱۱. سوء استفاده داوران از حق داور

انتخاب داور با توافق طرفین حاصل میگردد و افرادی انتخاب می شوند که مورد اطمینان، اعتماد و احترام طرفین بوده و بهتر آن است که متخصص در امور مورد اختلاف مستحده باشند. در خصوص مصونیت داور که در ماده ۴۷۳ آیین دادرسی مدنی آمده است چنانچه داور پس از قبول داور بدون عذر موجه از قبیل مسافرت یا بیماری و یا سایر موارد، در جلسات داور حضور نیابد و یا استعفا دهد و یا از دادن رای امتناع کند، علاوه بر جبران خسارات وارده تا پنج سال از حق انتخاب شدن به داور محروم خواهد بود. اگر داور سبب ورود خسارت به یکی از طرفین شود، مسئول جبران خسارت وارده است؛ همچنین در ماده ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی آمده است، هرگاه در اثر تدلیس (عملیاتی که موجب فریب طرف مقابل شود)، تقلب یا تقصیر در انجام وظیفه داوران، ضرر مالی متوجه یک طرف و یا طرفین شود، داوران برابر موازین قانونی مسئول جبران خسارت وارده هستند. در مورد خسارت معنوی در این ماده سکوت شده و اینطور که پیداست قابل مطالبه نمی باشد.

در استفاده داوران از حق داوری بایستی طبق قانون و مستندات قانونی عمل شود. اصل بر قانون است که مدت داوری را ۳ ماه مقرر کرده است. اما در صورت توافق طرفین امکان و اختیار تمدید داوری وجود دارد. اما با اعمال نظر به اصل ۴۰ قانون اساسی که اشعار دارد هیچکس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله ی اضرار دیگری قرار دهد، بنظر می رسد داور یا داوران نیز با تبعیت از اصل مذکور، در صورتیکه از حق خود سوء استفاده نمایند مرجع نظارتی دادگاه در مقام رسیدگی نظارتی بر رای داور، امکان ابطال رای مذکور را خواهد داشت.

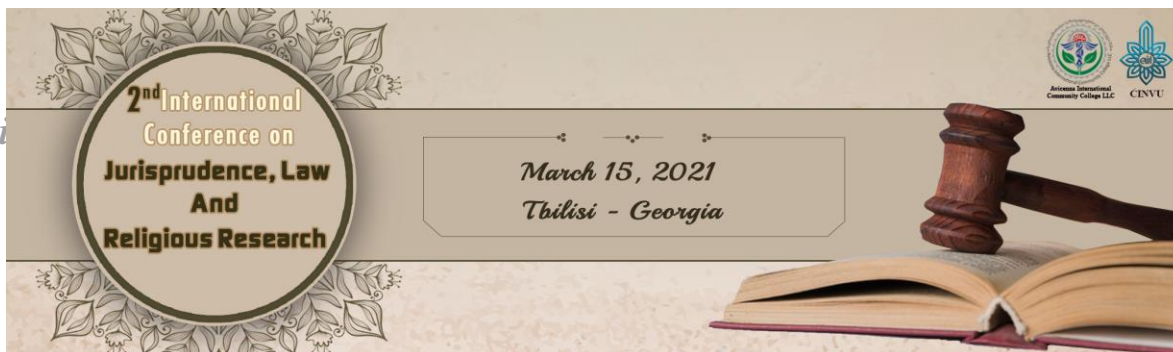
۱۲. مدت داوری و تحقیقات داور

در صورتیکه طرفین مدت داوری را معلوم کرده اند موظف اند ظرف ۳ ماه رای خود را صادر کنند، همچنین طبق تبصره ماده ۴۸۴ قانون، چنانچه مدت داوری مشخص و توافقی نشده باشد، داور یا داوران موظفند طی سه ماه نسبت به صدور رای اقدام کنند، در غیر اینصورت رای طبق بند ۴ ماده ی ۴۸۹ باطل می باشد. در این شرایط معاذیری از قبیل وصول دلایل و مستندات اصحاب دعوا و یا نظریه کارشناسی و..... موجب قانونی برای تاخیر در اتخاذ تصمیم نیست و داور و یا داوران موظف اند رای خود را بر اساس همان مستنداتی که در دست دارند، صادر نمایند؛ و رای که خارج از مهلت قانونی صادر شود، باطل خواهد شد.

« اصل داوری ناشی از اراده طرفین و اجازه قانونگذار است. بنابراین مواردی که ناشی از اراده بوده و به اصطلاح یک حق می باشد، تراضی خلاف آن جایز است. تبصره ماده ۴۸۴ قانون برای اعلام رای، فرصت قرار داده و داور موظف است که در این مدت اعلام نظر نماید و اگر خارج از فرصت اعلام نظر کرد مشمول بند چهارم ماده ۴۸۹ آیین دادرسی مدنی خواهد بود و باطل است. توجه به قسمت ذیل تبصره نشان می دهد اگر به دلایلی داور نتوانست در مهلت رای بدهد، باید مراتب را به طرفین اعلام، چنانچه بپذیرند مهلت را تمدید نمایند در صورت عدم تمدید و صدور رای خارج از فرصت، رای آنها باطل خواهد بود، زیرا تبصره ماده ۴۸۴ قانون، خارج از اراده طرفین بوده و عدول از آن جایز نیست.» (دادسرای ناحیه ۱۴ تهران)

۱۳. مدت قانونی داوری

در تبصره ماده ۴۸۴ قانون مقرر شده: « در مواردی که طرفین به موجب قرارداد ملزم شده اند که در صورت بروز اختلاف بین آنان شخص یا اشخاص معینی داوری نماید اگر مدت داوری معین نشده باشد مدت آن سه ماه و از ابتدای آن روزی است که موضوع برای انجام داوری به داور یا تمام داوران ابلاغ می شود. این مدت با توافق طرفین قابل تمدید است.» در خصوص این ماده میتوان گفت در مواردی که طرفین داور مورد اطمینان و مورد شناخت خود را انتخاب می کنند و

به رای او اعتماد دارند و در جریان داوری و تحولات آن به طور کامل قرار می گیرند. اما در مورد داوری مطلق به دلیل انتخاب داور ناشناس از سوی دادگاه و عدم شناخت کافی طرفین، نمی توانند سرنوشت خود را به صورت نامحدود در اختیار داور قرار دهند و تنها همان مدت ۳ ماه در چنین داوری باید لحاظ شود.

۱۴. نتیجه گیری:

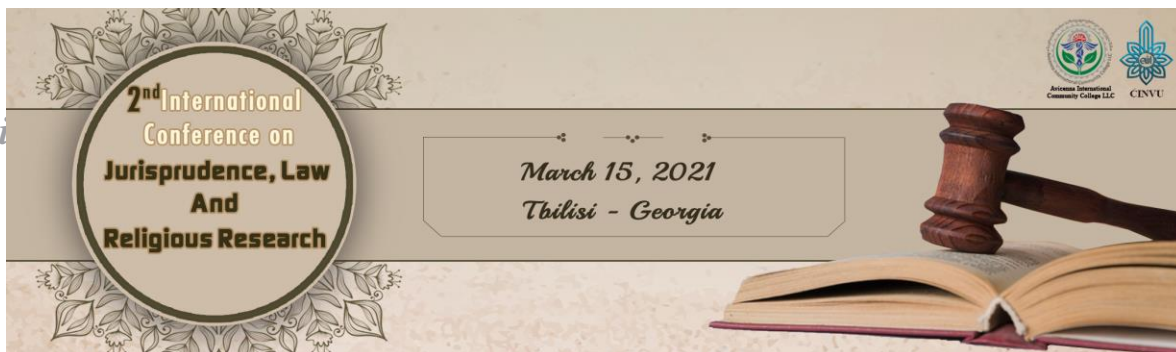
داوری عبارت است از رفع اختلاف بین متداعیین در خارج از دادگاه بوسیله شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی مرضی الطرفین و یا انتصابی و داور نوعی قاضی منتخب طرفین دعوا است، که بدون رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی و بر مبنای اصل سرعت در رسیدگی به دعاوی عمل می کند.

طبق ماده ۴۸۲ قانون آیین دادرسی مدنی "رای داور باید موجه و مدلل بوده و مخالف با قوانین موجه حق نباشد تا ارزش و اعتبار حمایت قانونی داشته باشند و در صورت فقدان دو عنصر مهم رای داور دارای خصیصه ی اجرا نبوده و قابل ابطال در مراجع ذیصلاح قضایی است." ضمانت اجرای رای داور، مراجع احکام دادگستری بوده و از این طریق قابل اجراست.

انتخاب داور با توافق طرفین حاصل میگردد و افرادی انتخاب می شوند که مورد اطمینان، اعتماد و احترام طرفین بوده و بهتر آن است که متخصص در امور مورد اختلاف مستعدته باشند. در خصوص مصونیت داوری که در ماده ۴۷۳ آیین دادرسی مدنی آمده است چنانچه داور پس از قبول داوری بدون عذر موجه از قبیل مسافرت یا بیماری و یا سایر موارد، در جلسات داوری حضور نیابد و یا استعفا دهد و یا از دادن رای امتناع کند، علاوه بر جبران خسارات وارده تا پنج سال از حق انتخاب شدن به داوری محروم خواهد بود. همچنین اگر داور سبب ورود خسارت به یکی از طرفین شود، مسئول جبران خسارت وارده است؛ در ماده ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی آمده است، هرگاه در اثر تدلیس (عملیاتی که موجب فریب طرف مقابل شود)، تقلب یا تقصیر در انجام وظیفه داوران، ضرر مالی متوجه یک طرف و یا طرفین شود، داوران برابر موازین قانونی مسئول جبران خسارت وارده هستند. درمورد خسارت معنوی در این ماده سکوت شده و اینطور که پیداست قابل مطالبه نمی باشد.

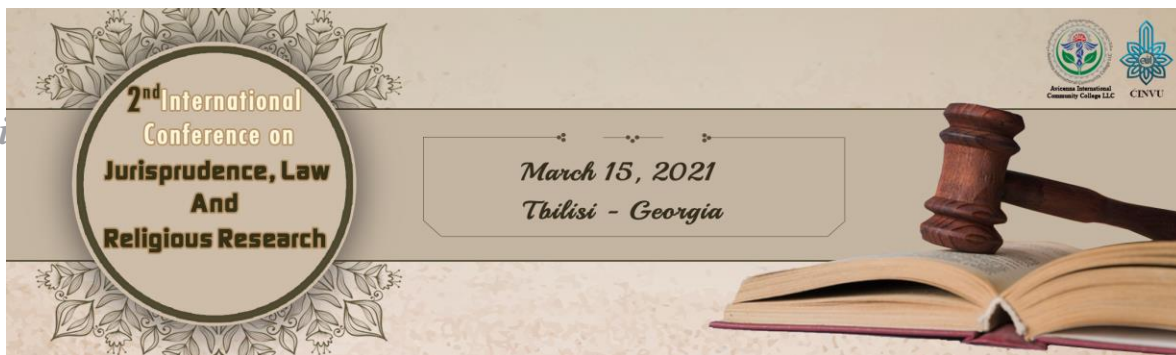
به نظر می رسد با توجه به تخلفات و تجاوز داوران از حق داوری و ندادن رای در زمان مقرر شده و خساراتی که به این جهت به طرفین وارد می شود بایستی قوانینی صریح و روشنتری در این باب جهت رسیدگی به خسارات مادی و معنوی وارده به متداعیین، آورده شود.

۱۵. منابع

منابع فارسی:

۱. براتی، جعفر، خسروی، احمد؛ برزگری دهج، حمید، بررسی تطبیقی مصونیت داور در حقوق ایران، در مقایسه با نظام داورى تجارى بین الملل و نظام داورى داخلی ایالات متحده امریکا و انگلستان و ولز، پژوهشنامه حقوق تطبیقی، ۱۳۹۹، شماره ۵.
۲. جعفرى لنگرودى، محمد جعفر؛ ترمینولوژى حقوق، چ ۶، تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۶.
۳. جعفرى لنگرودى، محمد جعفر؛ مبسوط در ترمینولوژى حقوق، چ اول، تهران، انتشارات گنج دانش، ج ۳ و ۱، ۱۳۸۷.
۴. خدابخشى، عبدالله؛ حقوق داورى و دعاوى مربوط به آن در رويه قضايى، چ ۶، نشر شرکت سهامى انتشار، ۱۳۹۸.
۵. شیروى، عبدالحسین؛ داورى تجارى بین المللى، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۹۱.
۶. عاشورى، مرتضى؛ مسئولیت داور، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته حقوق تجارت بین الملل دانشگاه شهید بهشتی، استاد راهنما: دکتر نیکبخت، حمید، ۱۳۸۹.
۷. قانون آیین دادرسی مدنى
۸. قانون داورى تجارى بین المللى مصوب ۱۳۷۶
۹. قانون آیین دادرسی مدنى
۱۰. قانون داورى تجارى بین المللى مصوب ۱۳۷۶
۱۱. قانون اوراق بهادار جمهورى اسلامى ایران مصوب ۱۳۸۴
۱۲. قانون اوراق بهادار جمهورى اسلامى ایران مصوب ۱۳۸۴
۱۳. کینگز، آتورتى؛ داورى تجارى و اصول حاکم بر آن در حقوق انگلیسى، ترجمه صادقى، میر محمد، مجله حقوقى، شماره ۱۰، نشر دفتر خدمات حقوق بین الملل، ۱۳۶۸.
۱۴. کاتوزیان، ناصر؛ مبانی حقوق عمومى، تهران، نشر دادگستر، ۱۳۷۷.
۱۵. کاتوزیان، ناصر؛ قواعد قراردادها، چ ۳، تهران، انتشار، ۱۳۸۰، ج ۴.
۱۶. لغت نامه دهخدا.
۱۷. موسوی، محمد؛ موارد اعتراض به رای داور در قانون داورى تجارى بین المللى مصوب ۷۶، ماهنامه حقوق داورى، مهر ۱۳۹۸، ش ۸.
۱۸. منصورى، عباس، عیسی امینی؛ موجه و مدلل بودن رای داورى داخلی با نگاهی بر رويه قضايى، ۱۳۹۶.
۱۹. نصیری، مرتضى؛ حقوق تجارت بین المللى در نظام حقوق ایران، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۸۲.

۲۰. هاشمی، سید رضا؛ ضمانت نامه اجرای آراء داوری داخلی (۱) و (۲)، ماهنامه قضاوت، مهر و آبان ۱۳۹۰، ش ۷۲.

منابع انگلیسی:

-۴

20. Tsakatoura Anastasia (2002). "The immunity of arbitrators", Inter Lawyer Law Forum Directory. -۵

21. Martin Hunter (1993). " Arbitration International". -۶

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین
بررسی مقابله ای متون (مقدماتی)

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو
بین المللی و ترند های جستجو